

Budapest,
2000. június 6.,
kedd

54. szám

Ára: 110,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
51/2000. (VI. 6.) OGY h.	Köztársasági elnök választásáról 3181
18/2000. (VI. 6.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata 3182
	A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága jogegységi határozata 3190
	A Magyar Szocialista Párt 2000. évi székesfehérvári és fehérgyarmati időközi országgyűlési képviselő-választás elszámolásáról 3193
	Az Országos Rendőr-főkapitányság Közbiztonsági Főigazgatóságának közleménye 3193

III. rész HATÁROZATOK

Az Országgyűlés határozatai

Az Országgyűlés 51/2000. (VI. 6.) OGY határozata

köztársasági elnök választásáról*

Az Országgyűlés az Alkotmány 29/A. §-ának (1) bekezdése alapján 2000. augusztus negyedikétől, öt évre

Dr. Mádl Ferencet

köztársasági elnökké megválasztja.

*Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke*

*Kocsi László s. k.,
az Országgyűlés jegyzője*

*Molnár Róbert s. k.,
az Országgyűlés jegyzője*

* A határozatot az Országgyűlés a 2000. június 6-i ülésnapján fogadta el.

Az Alkotmánybíróság határozatai

Az Alkotmánybíróság 18/2000. (VI. 6.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló bírói kezdeményezés tárgyában — *dr. Strausz János* alkotmánybíró különvéleményével — meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 270. §-a alkotmányellenes, ezért azt a határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 270. §-a alapján lefolytatott és jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát, amennyiben az elítélt még nem mentesült a hátrányos jogkövetkezmények alól.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. A Pesti Központi Kerületi Bíróság a rémhírterjesztés vétsége miatt indult, 17.B.VIII. 21900/1995. számú bünygyben — az eljárás felfüggesztése mellett — fordult az Alkotmánybírósághoz. A bíróság álláspontja szerint a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 270. §-a, amely meghatározza és büntetni rendeli a rémhírterjesztést, sérti az Alkotmány 61. § (1) és (2) bekezdését, a véleménynyilvánítási szabadságot és a sajtószabadságot.

Felfüggesztő végzésében a bíróság alkotmányossági agályainak indokolásaként elsősorban a véleménynyilvánítási szabadság büntetőjogi korlátozásáról szóló alkotmánybírói határozatokban foglaltakra [30/1992. (V. 26.) AB határozat, 36/1994. (VI. 24.) AB határozat] hivatkozott. Álláspontja szerint a Btk. 270. §-ában meghatározott bűncselekmény immateriális, veszélyeztető jellege szükségképpen szubjektív jogértelmezést igényel, amely magában hordja a nem konzekvens, az önkényes jogalkalmazás lehetőségét. A bűncselekmény diszpozíciója nem juttatja egyértelműen kifejezésre a törvényhelyhez fűzött

indokolást, amely arra inti a jogalkalmazókat, hogy a büntetőjog fegyverét ne alkalmazzák komolyan nem vehető túlzások és általánosítások esetén.

2. Az Alkotmány szerint mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze. A Magyar Köztársaság elismeri és védi a sajtó szabadságát. [61. § (1) és (2) bekezdés]

A Btk. a közrend elleni bűncselekményeket meghatározó XVI. fejezetében, a köznyugalom elleni bűncselekmények között, rémhírterjesztés elnevezés alatt a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„270. § (1) Aki nagy nyilvánosság előtt olyan valótlan tény — vagy való tényt oly módon elferdítve — állít vagy híresztel, amely alkalmas a köznyugalom megzavarására, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a rémhírterjesztést közveszély színhelyén vagy háború idején követik el.”

II.

Az Alkotmánybíróság álláspontjának kialakításához áttekintette a bűncselekmény történeti előzményeit és elemezte a bűncselekmény dogmatikai tartalmát.

1. A rémhírterjesztést érintő jogi szabályozás története alapvetően a büntetőjogi felelősség szélesedéséről szól, a tényállási elemek bővítése, majd egyre általánosabb megfogalmazása útján.

Az 1879. évi XL. törvénycikkbe iktatott kihágási büntetőtörvénykönyvben meghatározott vészrészterjesztést (Kbt. 40. §) és a sajtóról szóló 1914. évi XIV. törvénycikkben meghatározott sajtóvétséget (24. § 7. pont) különböző törvényekben a védett jogtárgyak bővülése követte (hadviselés, a gazdasági és hitelélet rendje, az államháztartás egyensúlya, a közrend és a köznyugalom, az ország külpolitikai érdeke) az 1930-as években. Ez folytatódott 1946-ban és 1947-ben a demokratikus államrend és a köz-társaság büntetőjogi védelme érdekében.

A hatályos anyagi büntetőjogi szabályok 1952-ben, majd 1957-ben közzétett hivatalos összeállítása (BHÖ) a vész- és rémhírterjesztési tényállásokat — a forintrontó rémhírterjesztés kivételével — a népköztársaság elleni bűncselekmények, ezen belül pedig az állam belső biztonsága elleni bűncselekmények között szerepeltette. A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény a rémhírterjesztést megfosztotta ettől a politikai jellegétől, amikor azt az állam elleni bűncselekményekből határozottan elkülönítve, a közbiztonság és a közrend elleni bűncselekmények között helyezte el. A miniszteri indokolás szerint a 218. §-ban megfogalmazott tényállás valamennyi korábbi tényállás összevonása útján jött létre, ugyanakkor azonban védett jogtárgyként már csak a köznyugalom és a gazdasági helyzetet jelölte meg.

További absztrakció következett be az 1961. évi V. törvényt 1979-ben felváltó Btk.-ban, amely a közrend elleni bűncselekményeket tartalmazó XVI. fejezetben rendelkezik a rémhírterjesztés büntetéséről. E fejezet — a miniszteri indokolás szerint — „olyan bűncselekmények tényállásait határozza meg, amelyek általában nem meghatározott személyek jogait vagy érdekeit sértik vagy veszélyeztetik, hanem káros hatásuk ennél szélesebb kört érint, az állampolgárok nagyobb vagy szűkebb csoportját. E káros hatás iránya határozza meg a fejezet belső tagolódását. Ennek eredményeként alakult ki a négy cím: a közbiztonság, a köznyugalom, a közbizalom és a közegészség elleni bűncselekmények tényállásával.” A köznyugalom a Btk. hatályos rendszerében tehát a közrend egyik összetevője, a rémhírterjesztés mellett több bűncselekménynek, így a törvény vagy hatósági rendelkezés elleni izgatásnak (268. §), a közösség elleni izgatásnak (269. §), a nemzeti jelkép megsértésének (269/A. §), az önkényuralmi jelképek használatának (269/B. §), a közveszéllyel fenyegetésnek (Btk. 270/A. §), a garázdaságnak (271. §), a közszemérem megsértésének (272. §) és az önbíráskodásnak (273. §) jogi tárgya.

A rémhírterjesztésnek a politikai jogokkal való összefüggését mutatja, hogy a bűncselekménynek a Btk. 270. §-ában meghatározott eredeti tényállását, amely a hatályos törvényhelyben meghatározottal egyező elkövetési magatartások „mások előtt”-i tanúsítását fenyegette büntetéssel, az 1989. évi XXV. törvény 16. §-a — az 1989. évi nemzeti egyeztető tárgyalások eredményeképp, a jogállami garanciák következetes megteremtése igényének megfelelően — módosította oly módon, hogy a büntetőjogi felelősséget a „nagy nyilvánosság” előtti elkövetésre szűkítette.

2. A rémhírterjesztés jogi tárgya a tényszerű információkon, a zavart keltő, valótlan híresztelésektől mentes tájékoztatáson alapuló köznyugalom. Az objektív tájékoztatás abban az esetben sem valósít meg bűncselekményt, ha annak nyomán a köznyugalomban zavar keletkezik. A köznyugalom megzavarására általában a kedvezőtlen tényállítás, a régies terminológia szerinti „vészír” alkalmas. Már az 1930-as években megfogalmazódott azonban, hogy kedvező tényállítás, valótlan „jó hír” állítása vagy terjesztése is megvalósíthatja e bűncselekményt, mert kedvező tények állítása, híresztelése is alkalmas lehet arra, hogy a valótlan-ságuk kiderülése esetén a közvéleményben elégedetlenséget váltson ki.

A Btk. 270. §-ban meghatározott bűncselekmény elkövetési magatartása a valótlan tény állítása vagy híresztelése, illetve való ténynek az elferdítése. A bűncselekmény megvalósulásának feltétele a nagy nyilvánosság előtti elkövetés, amelynek tartalmát részben a bírói gyakorlat alakította ki, részben a büntető törvény határozza meg. A nagy nyilvánosság előtti elkövetés a bírói gyakorlat szerint akkor állapítható meg, ha az elkövetéskor nagyobb létszámú személy van jelen, vagy megvan a reális lehetőség arra, hogy a cselekményről nagyobb, vagy előre meg nem határozható

számú személy szerezzen tudomást. A jelen levő személyek száma akkor nagyobb létszámú, ha egyszeri ránézéssel nem állapítható meg. A Btk.-nak a 2000. március 1-jétől hatályos értelmező rendelkezése szerint „nagy nyilvánosságon a bűncselekménynek sajtó, egyéb tömegtájékoztató eszköz vagy sokszorosítás, illetőleg elektronikusan rögzített információ távközlő hálózaton való közzététele útján történő elkövetését is érteni kell” [a Btk. 137. §-ának az 1999. évi CXX. törvény 6. § (2) bekezdésével megállapított 12. pontja].

A rémhírterjesztés veszélyeztetési bűncselekmény, megvalósulásához nem szükséges a köznyugalom tényleges megzavarása, csupán az, hogy a valótlan, illetve elferdített tények közlése arra alkalmas legyen. Az alkalmasság kritériumait szintén a jogalkalmazói gyakorlat, a bírói jogértelmezés munkálta ki.

Az alkotmányossági vizsgálat szempontjából fontos, hogy a rémhírterjesztés bűnösségi formája a szándékoság. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el: az elkövető tudatának át kell fognia, hogy a közölt tény valótlan vagy elferdített, valamint azt is, hogy e tények közlése alkalmas a köznyugalom megzavarására, továbbá azt is, hogy cselekményét nagy nyilvánosság előtt követi el. A rémhírterjesztés azonban nem célzatos bűncselekmény, a büntetőjogi felelősség szempontjából az elkövető valóságos céljai (politikai ellenfél lejáratása, szomszédos országok elleni hangulatkeltés, gazdasági versenyben az ellenfeleknek károkozás, újság példányszámának növelése stb.) közömbösek. Ugyancsak közömbösek büntetőjogilag az elkövető tényleges motívumai is (bosszú, harag, gyűlölet, szenzációhajhászás, feltűnésvágy, politikai siker reménye), mivel a motívum sem törvényi tényállási elem. A büntetőjogi felelősség megállapításához elegendő, ha az elkövető felismeri, s ha ugyan nem is kívánja, de belenyugszik abba, hogy az általa tudottan valótlan vagy tudottan elferdített tények közlése megzavarhatja a köznyugalmat (Btk. 13. §).

A bűncselekmény súlyosabban büntetendő, ha a köznyugalom megzavarására alkalmas, valótlan, illetve elferdített tények közlése vagy híresztelése háború vagy az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély esetén (Btk. 137. § 10. p.), illetve közveszély (joggyakorlat és jogtudomány által kialakított fogalom) színhelyén történik.

III.

Az indítvány megalapozott. A Btk. 270. §-ának (1) bekezdése alkotmányellenes, mivel szükségtelenül és aránytalanul korlátozza az Alkotmány 61. § (1) és (2) bekezdésében biztosított szabad véleménynyilvánításhoz való jogot és a sajtószabadságot, nem felel meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből, illetve a 8. § (1) és (2) bekezdéséből levezethető alkotmányos követelményeknek.

1. A büntetőjogi legalitásnak az Alkotmánybíróság gyakorlatában következetesen érvényesülő elve szerint a

bűncselekménnyé nyilvánításnak és büntetéssel fenyegetésnek alkotmányos indokon kell alapulnia: szükségesnek, arányosnak és végső soron igénybevettnek kell lennie [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77., 87.]. A véleménynyilvánítási szabadság büntetőjogi korlátozásának alkotmányos feltételeiről az Alkotmánybíróság több határozatban, alapvetően a közösség elleni izgatás alkotmányossága kérdésében döntő 30/1992. (V. 26.) AB határozatban (ABH 1992, 167. — a továbbiakban: Abh.1.), összefoglalóan pedig a hatóság és a hivatalos személy megsértése büntetőségének alkotmányosságáról döntő 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban (ABH 1994, 219. — a továbbiakban: Abh.2.) foglalt állást. E két határozatban rögzített elvek következetes érvényesítése eredményeként találta alkotmányellenesnek és semmisítette meg a közösség elleni izgatás 1996. évi módosítását a 12/1999. (V. 21.) AB határozatban (ABH 1999, 106. — a továbbiakban: Abh.3.). Az Alkotmánybíróság ugyanezen alapjognak a büntetőjog eszközeivel történő korlátozhatóságáról nyilvánított véleményt a 13/2000. (V. 12.) AB határozatban (Magyar Közlöny 2000. évi 46. szám, 2748.), amelyben a nemzeti jelkép megsértésének, illetve a 14/2000. (V. 12.) AB határozatban (Magyar Közlöny 2000. évi 46. szám, 2758.), amelyben az önkényuralmi jelképek használatának büntetendővé nyilvánítását támadó indítványokat elutasította.

2. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben mindenekelőtt abban foglalt állást, hogy a rémhírterjesztésként leírt magatartások — a Btk. 270. §-ának dogmatikai tartalmát és a kialakult bírói gyakorlatot is figyelembe véve — a közlés szabadságának alkotmányosan védett körébe tartoznak-e, azaz büntetendővé nyilvánításuk a véleménynyilvánítás alkotmányos alapjogának korlátozását jelentik-e.

Az Alkotmánybíróság ez alkalommal is fontosnak tartja annak hangsúlyozását, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jog a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi. A véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátai vannak csak; amíg egy ilyen alkotmányosan meghúzott külső korlátba nem ütközik, maga a véleménynyilvánítás lehetősége és ténye védett, annak tartalmára tekintet nélkül. Vagyis az egyéni véleménynyilvánítás, a saját törvényei szerint kialakuló közvélemény, és ezekkel kölcsönhatásban a minél szélesebb tájékozottságra épülő egyéni véleményalkotás lehetősége az, ami alkotmányos védelmet élvez. Az Alkotmány a szabad kommunikációt — az egyéni magatartást és a társadalmi folyamatot — biztosítja. Ebben a processzusban helye van minden véleménynek, jónak és károsnak, kellemesnek és sértőnek egyaránt — különösen azért, mert maga a vélemény minősítése is e folyamat terméke. (Abh.1., ABH 1992, 167., 179.; Abh.2., ABH 1994, 219., 223.; Abh.3., ABH 1999, 106., 111.)

A véleményszabadság és a valótlan tényállítások viszonyát az Alkotmánybíróság az Abh.2.-ben elemezte. Eszerint: „Az Alkotmány a véleménynyilvánítási szabadság megfogalmazásánál nem tesz kifejezett különbséget tényközlés és értékítélet között. A véleménynyilvánítási sza-

badság alapvető célja annak a lehetőségnek biztosítása, hogy az egyén mások véleményét formálja, meggyőzzön másokat saját álláspontjáról. A véleménynyilvánítás szabadsága ezért általában mindenféle közlés szabadságát magában foglalja, mégpedig függetlenül a közlés módjától és értékétől, erkölcsi minőségétől és többnyire valóságtartalmától is. Önmagában valamely tény közlése is véleménynek minősülhet, hiszen magának a közlésnek a körülményei is tükrözhetnek véleményt, azaz a véleménynyilvánítás alkotmányos alapjoga nem korlátozódik csupán az értékítéletekre. A véleménynyilvánítási szabadság határainak megvonásánál azonban indokolt különbséget tenni értékítélet és tényközlés tekintetében.

Az értékítéletre, az egyén személyes véleményére a véleménynyilvánítási szabadság minden esetben kiterjed, függetlenül attól, hogy az értékes vagy értéktelen, igaz vagy hamis, érzelmen vagy észérveken alapul. A szintén alkotmányos oltalom alatt álló emberi méltóság, becsület, jó hírnév azonban az értékítéletben megnyilvánuló véleménynyilvánítási szabadság külső korlátja lehet, és ezek védelmében a büntetőjogi felelősség érvényesítése sem tekinthető — általánosságban — aránytalannak, így alkotmányellenesnek.” (ABH 1994, 219., 230.)

„A véleménynyilvánítási szabadság nem ilyen feltétlen a tényállítások tekintetében. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlan tények közlésére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanágának (tudatosan hamis közlés) vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. A véleménynyilvánítási szabadsága csak a bíráló, jellemzés, nézet és kritika szabadságát foglalja magában, de az alkotmányos védelem nem vonatkozhat a tények meghamisítására. Ezen túlmenően a szabad véleménynyilvánítás olyan alkotmányos alapjog, amely csak felelősséggel gyakorolható, és a valótlan tények közlésének elkerülése érdekében bizonyos kötelezettségekkel jár a közvélemény alakításában hivatásszerűen részt vevő személyek esetében.” (ABH 1994, 219., 231.)

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy a véleménynyilvánítási szabadság határainak fent idézett kijelölését a gyakorlatában kialakított értékhierarchia csúcsain álló alkotmányos alapjogok kollíziójának esetére tekintette irányadónak. A tudatosan valótlan tényállításnak a véleménynyilvánítási szabadság köréből való kirekesztése az emberi méltóság, a becsület és a jó hírnév alkotmányos oltalma és a szabad véleménynyilvánításhoz fűződő alkotmányos jog összevetése tekintetében érvényes.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ugyanis a véleménynyilvánítási szabadságnak csupán igen korlátozott lenne az értéke, ha nem jelentene többet, mint az igaz tények állításához való jogot. Nem feltétlenül ugyanott húzódnak tehát az alkotmányosan védett közlési szabadságnak a büntetőjog eszközeivel kijelölt határai, ha azt

nem az emberi méltósághoz való joggal, azaz az Alkotmánybíróság gyakorlatában általános személyiségi jogként definiált „anyajoggal” [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42.], hanem más alapjogokkal vagy alkotmányos értékekkel kell összevetni. Az alapjog törvény által sem korlátozható lényeges tartalma [Alkotmány 8. § (2) bekezdés] ugyanis nem minősíthető mindenkorra adottnak; a korlátozás számára érinthetetlen lényeg olyan relatív fogalom, amelynek tartalmi kiterjedtsége a korlátozás alkotmányosan szükséges és arányos mértékétől függ. Ennek megítélése az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

A köznyugalom az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében normatív tartalommal meghatározott jogállamisággal összefüggésben nyer alkotmányos értéktartalmat; mint a demokratikus jogállam létezésének egyik lényeges feltétele, rendezett belpolitikai és társadalmi együttélési viszonyokat juttat kifejezésre. A köznyugalom alkotmányos érték, amelyre kiterjed az állam védelmi kötelezettsége, így ennek érdekében a büntetőjog eszközeinek igénybevétele általánosságban sem szükségtelennek, sem aránytalanoknak nem tekinthető.

A rémhírterjesztés alkotmányossági vizsgálatának tehát alapkérdése, hogy hol kell meghúzni az Alkotmányban alapjogként, az Alkotmánybíróság gyakorlatában pedig kiemelten értékelt, kommunikációs anyajognak tekintett és ekként védett véleménynyilvánítási (kifejezési, közlési) szabadság büntetőjogi eszközökkel korlátozhatóságának határait, ha azt a köznyugalommal, mint büntetőjogilag is védhető alkotmányos értékkel kell összevetni. Amint azt a 14/2000. (V. 12.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette, a köznyugalom bizonyos mérvű megzavarása igazolhatja a szabad véleménynyilvánításhoz való jog korlátozását. A köznyugalom ilyen esetben büntetőjogi védelem alatt állhat. „Más kérdés e védelem terjedelme, mivel azt, hogy a véleménynyilvánításhoz való jog a köznyugalom milyen mértékű megzavarásánál korlátozható alkotmányosan, csak esetenként vizsgálva lehet eldönteni.” (Magyar Közlöny 2000. évi 46. szám, 2758., 2763.)

3. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközeihez, ha másik alapvető jog vagy szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy valamely alkotmányos érték érvényesülése, vagy védelme érdekében történik, hanem szükséges, hogy a korlátozás megfelelően az arányosság követelményének, az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok, nyomós közérdek nélkül történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz

képezt aránytalan [Abh.1., ABH 1992, 167., 171.; 56/1994. (XI. 10.) AB határozat, ABH 1994, 312., 313.].

A rémhírterjesztés alkotmányosságának megítélésénél az Alkotmánybíróság ugyanazt a „szükségességi tesztet” alkalmazta, amelyet a közösség elleni izgatás (Abh.1., ABH 1992., 164., 172.; Abh.3., ABH 1999, 112.), illetve a hatóság vagy hivatalos személy megsértése (Abh.2., ABH 1994, 219., 228.) esetében.

Az Alkotmánybíróság több határozatában hivatkozott a 21/1996. (V. 17.) AB határozat azon megállapítására, hogy a bűncselekmények meghatározása törvényhozói kompetencia, és így a demokratikus többségi vélemény érvényesülésének tere, kivételes esetekben azonban itt is érvényesülhet az alkotmánybírósági kontroll [ABH 1996, 74., 82.; 58/1997. (XI. 5.) AB határozat, ABH 1997, 348., 352.; Abh.3., ABH 1999, 106., 111.; 13/2000. (V. 12.) AB határozat, Magyar Közlöny, 2000. évi 46. szám, 2748., 2752.]. A bűncselekménnyé nyilvánítás alkotmánybírósági kontrolljának szempontjait az Abh.1.-ben határozta meg.

Eszerint: „A büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az ultima ratio. Társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen. A büntetőjogi szankció, a büntetés szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor már más jogágak szankciói nem segítenek.

Az alkotmányos büntetőjogból fakadó tartalmi követelmény, hogy a törvényhozó a büntetendő magatartások körének meghatározásakor nem járhat el önkényesen. Valamely magatartás büntetendővé nyilvánításának szükségességét szigorú mércével kell megítélni: a különböző életviszonyok, erkölcsi és jogi normák védelmében az emberi jogokat és szabadságokat szükségképpen korlátozó büntetőjogi eszközrendszer csak a feltétlenül szükséges esetben és arányos mértékben indokolt igénybe venni, akkor, ha az alkotmányos vagy az Alkotmányra visszavezethető állami, társadalmi, gazdasági célok, értékek megóvása más módon nem lehetséges.” (ABH 1992, 167., 176.)

Ennek megfelelően a jelen ügyben az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy elkerülhetetlenül szükséges-e a véleménynyilvánítás szabadságának és a sajtószabadságnak korlátozása a rémhírterjesztésként leírt magatartások esetén; továbbá, hogy a korlátozás megfelel-e az arányosság követelményének, azaz az elérni kívánt célhoz a büntetőjog eszközrendszere általában, ezen belül pedig az adott büntető tényállás szükséges és megfelelő-e. E kérdéseket — figyelemmel saját eddigi gyakorlatára, a kontinentális jogrendszerekben domináns német és francia szabályozásra, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában kialakult elvekre — nemlegesen döntötte el.

3.1. Valamely magatartás büntetőjogi eszközökkel üldözése szükségességének és arányosságának mérlegelése nem nélkülözheti a nemzetközi összehasonlítást. Ennek során hangsúlyt kap, hogy a demokratikus európai kultúrkörben hasonlóan védik-e az adott közösségi érdeket, értéket.

Áttekintve a német és a francia szabályozást, megállapítható, hogy a rémhírterjesztéshez leginkább hasonló

tényállások esetén a büntetőjogi felelősség sokkal szűkebb és specifikusabb, az elkövetési magatartások hasonlósága mellett a védett jogtárgyak pontosabban, egyértelműbben megfogalmazottak.

A német büntető törvény „Störpropaganda gegen die Bundeswehr” elnevezéssel büntetni rendeli azt, aki valótlan tényt vagy való tényt elferdítve terjesztés végett állít, avagy ilyeneket terjeszt azért, hogy a honvédséget honvédelmi feladatának teljesítésében akadályozza (StGB § 109 d). Az StGB § 126 „A köznyugalom veszélyeztetése bűncselekmény elkövetésével fenyegetőzés útján” (Störung des öffentlichen Friedens durch Androhung von Straftaten) elnevezés alatt büntetni rendeli azt, aki az (1) bekezdésben tételesen felsorolt bűncselekmények (emberölés, testi sértés, személyi szabadság elleni bűncselekmények, rablás, zsarolás, közbiztonság elleni bűncselekmény stb.) elkövetésével fenyegetőzik. A (2) bekezdés szerint ugyanígy minősül annak magatartása, aki a köznyugalom veszélyeztetésére alkalmas módon — annak ellenére, hogy tudja, hogy valótlan — azt állítja, hogy az (1) bekezdésben foglalt jogellenes cselekmény elkövetése készül.

A francia büntetőjogi szabályok szabadságvesztéssel és pénzbüntetéssel fenyegetik azt, aki bármilyen úton tudatosan olyan valótlan tényeket vagy hamis állításokat terjeszt nyilvánosan, amelyek alkalmasak arra, hogy a pénz állandóságába, az állami alapok értékébe, a megyék és az önkormányzatok, valamint a közintézmények pénzügyi alapjaiba vetett bizalmat megingassa. Ugyanígy büntetendő, aki arra ösztönzi a nyilvánosságot, hogy az állami pénztárak alapjaiból vagy olyan intézményekből vegyék ki a pénzüket, amelyeknek törvényi kötelezettségük van arra, hogy állami pénztáraknál teljesítsék kifizetéseiket (Loi du 18 août 1936, Art. 1. és 2.). Büntetés fenyegeti továbbá azt, aki azért tesz közzé vagy híresztel valótlan információt, hogy elhitesse, személyeket veszélyeztető rongálást fognak elkövetni vagy követtek el. Ugyanúgy büntetendő, ha valaki olyan valótlan állítást tesz közzé vagy híresztel, amely elhitesi, hogy elemi csapás következett be és ez felesleges mentési beavatkozást eredményez. (Nouveau Code Pénal, Art. 322—14.)

3.2. A véleménynyilvánítási szabadság biztosítását a magyar államra kötelezővé tevő nemzetközi egyezmények, így az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Egyezmény (a továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye) meghatározzák a véleménynyilvánítási szabadság korlátozhatóságának tartalmi feltételeit. Az Egyezségokmány kifejezetten megjelöli a közrend érdekét (19. cikk), az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikke pedig a demokratikus társadalomban szükséges feltételekről, korlátozásokról és szankciókról tesz említést, többek között a „közbiztonság” védelme, illetve a „zavargás” megelőzése céljából.

A 10. cikk 2. pontja szerint: „E kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó szabadságok gyakorlása a törvény-

ben meghatározott olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi integritás, a közbiztonság, a zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas információ közlésének megakadályozása, a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából.”

Az Emberi Jogok Európai Bírósága határozataiban visszatérően emlékeztet arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a demokratikus társadalom egyik alapvető vívmánya, és nemcsak olyan információkra vagy eszmékre alkalmazandó, amelyek kedvezően fogadtatnak, avagy amelyeket ártatlannak vagy közömbösnek tekintenek, de azokra is, amelyek támadnak, sokkolnak vagy nyugtalanítanak. A véleménynyilvánítás szabadsága alóli kivételeket szűken kell értelmezni és ezen korlátozásoknak meggyőző módon kell megalapozottnak lenniük (v.ö.: Eur. Court H.R. Thorgeir Thorgeirson v. Iceland judgment of 25 June 1992, Series A, no. 239; Eur. Court H.R. Observer and Guardian v. United Kingdom judgment of 26 November 1991, Series A, no. 216; Eur. Court H.R. Rekvényi v. Hungary judgment of 20 May 1999, — Bírósági Határozatok 99/12. 955.; Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway judgment of 20 May 1999, par. 58). Az Emberi Jogok Európai Bírósága egyik legutóbbi ítéletében a véleménynyilvánítási szabadság védelmében elismerte azt is, hogy a közlés szabadsága — különösen újságírók esetében, azon lényegi szerep miatt, amelyet a sajtó a demokratikus társadalomban betölt — magában foglalja a bizonyos fokú túlzások, sőt provokatív módszerek alkalmazását is (Eur. Court H.R. Dalban v. Romania judgment of 28 September 1999, par. 49).

Az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlata alapján a véleménynyilvánítási szabadság korlátozhatóságához három feltételnek kell egyszerre teljesednie.

Első követelmény, hogy a megszorításokat „törvényben kell szabályozni”. A Bíróság joggyakorlata szerint ez első sorban nem meghatározott jogforrási szintet, hanem a szabályozás minőségét jelenti: minden megszorító rendelkezésnek meg kell felelnie a pontos meghatározás feltételeinek. Minden megszorító rendelkezést olyan pontossággal kell megfogalmazni, hogy az állampolgárnak lehetősége legyen — ha szükséges, jogi tanácsok megszerzése után — arra, hogy a körülmények által indokolt ésszerű mértékben előre lássa a meghatározott cselekedetből származó következményeket, képes legyen magatartását a törvényhez igazítani. Ha a törvényi alap elégtelennek mutatkozik a pontosság és a világosság tekintetében, akkor a megszorítás nincs összhangban az Egyezmény 10. cikke szerinti „törvényi” szabályozási szinttel.

Másodszor: minden korlátozásnak valamilyen törvényes célt kell követnie. A korlátozó rendelkezések csak azzal a céllal alkalmazhatók, amelyek miatt megalkották őket. Az esetjogból úgy tűnik, hogy a kivételek felsorolása nem

bővíthető. Ugyanakkor bizonytalan, hogy a közbiztonság (public safety) és a zavargás (disorder) fogalmai átfogják-e a köznyugalom (public tranquillity) fogalmát. A Rekvényi kontra Magyarország ügyben a Bíróság a véleménynyilvánítási szabadság korlátozásának törvényes céljaként fogadta el a nemzetbiztonság és a közbiztonság védelmét, valamint — a közzétett magyar fordítás szerint — a „zűrzavar” megelőzését (Rekvényi ítélet BH 99/12. 955. — az ítélet angol nyelvű szövegében az Egyezmény terminológiája, a „disorder” szerepel).

Harmadszor: a Bíróság esetjoga világosan jelzi, hogy a „szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban” kritérium a végső és meghatározó mérlegelési szempont. „Sürgető” vagy „nyomós” társadalmi szükségletnek, igénynek (pressing social need) kell fennállnia ahhoz, hogy a közlési szabadságot bármiféleképpen is korlátozhatják. Ennek meglétét a Bíróság a korlátozás, a szankció arányosságának és helytállóságának értékelésével ellenőrzi (v.ö.: Rekvényi ítélet — BH 99/12. 955.).

A Bíróság esetjoga ugyanakkor azt mutatja, hogy a „közbiztonság”, illetve a „zavargás” megelőzése érdekében a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozó intézkedések bevezetésére a nemzeti hatóságoknak széles körű mozgásteret biztosítanak. Ennek alapja a strasbourgi szervek azon véleménye, hogy a nemzeti hatóságok náluk jobb helyzetben vannak a közbiztonság elleni bűncselekmények meghatározásának értelmezésére és annak eldöntésére, hogy vajon e bűncselekmények elkövetésének megakadályozását szolgáló korlátozások szükséges intézkedéseknek minősülnek-e.

3.3. A Btk. nem definiálja, de — a bűncselekmények különös részbeli rendszerezéséből kitűnően — sajátos jogi kategóriaként kezeli a közrend, a közbiztonság és a köznyugalom fogalmát. A Btk. 270. §-ában meghatározott magatartások bűncselekménnyé nyilvánításával a törvényhozó által elsődlegesen védeni kívánt társadalmi érdek a köznyugalom, ami a közrend egyik összetevője.

A véleménynyilvánítási szabadságnak a köznyugalom védelmében lehetséges büntetőjogi korlátozhatóságát vizsgálta az Alkotmánybíróság az Abh.1.-ben is, amikor a Btk. akkor hatályos 269. §-ában meghatározott közösség elleni izgatás alkotmányossága kérdésében foglalt állást. Eszerint: „A vélemény szabadságával szemben mérlegelendő korlátozó törvénynek nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál, kisebbségi, ha ilyen jogokat csakis mögöttesen, valamely ’intézmény’ közvetítésével véd, s legkisebb, ha csupán valamely elvont érték önmagában a tárgya (pl. a köznyugalom).” (Abh.1., ABH 1992, 167., 178.)

Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítási szabadság korlátozását alkotmányosnak ismerte el a „gyűlöletre uszítás” tekintetében, amelynek büntetendővé nyilvánításával védett jogi tárgy — a Btk. elhelyezéséből következően — szintén a köznyugalom. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a köznyugalom ilyen megzavarása mögött ott van nagyszámú egyéni jog megsértésének a veszélye is: a cso-

port ellen felszított indulat fenyegeti a csoporthoz tartozók becsületét, méltóságát (szélsőséges esetben életét is), megfélemlítéssel korlátozza őket más jogaik gyakorlásában is (köztük a szabad véleménynyilvánításban). A gyűlöletre uszítás olyan veszélyt hordoz egyéni jogokra is, amelyek a közvetlen tárgyként szereplő köznyugalomnak olyan súlyt adnak, hogy a véleményszabadság korlátozása szükségesnek és arányosnak tekinthető. Noha a mérlegelés gyakorlati eredménye hasonló, ebben a gondolatmenetben nem csupán a köznyugalom megzavarásának intenzitásáról van szó, amely egy bizonyos mérték fölött („clear and present danger”) igazolja a szabad véleménynyilvánításhoz való jog korlátozását. Itt az a döntő, hogy mi került veszélybe: az uszítás az alkotmányos értékrendben szintén igen magasan álló alanyi jogokat veszélyeztet.

Az Alkotmánybíróság az akkor büntetendő, utóbb alkotmányellenessége miatt megsemmisített „gyalázkodásnál” alapvetően kifogásolta, hogy ez az immateriális bűncselekményi tényállás a közrendet, a köznyugalom, a társadalmi békét önmagában véve, elvontan védte. A bűncselekmény megvalósult akkor is, ha a sértő kifejezés a körülmények folytán nem járt annak veszélyével sem, hogy egyéni jogokon sérelem esne. A köznyugalom hipotetikus tényállási elemekkel (alkalmas) felidézhető, elvont, visszacsatolás nélküli veszélyeztetését (valóban megzavarta-e a köznyugalom), a sérelem feltételezését nem találta elégséges indoknak a szabad véleménynyilvánítás büntetőjogi eszközökkel való korlátozásához. (Abh.1., ABH 1992, 167., 179., 180.)

Az Alkotmánybíróság utalt arra is, hogy a köznyugalom maga sem független a véleményszabadság helyzetétől. Ahol sokféle véleménnyel találkozhatnak az emberek, a közvélemény toleráns lesz; míg zárt társadalmakban sokkal inkább felkavarhatja a köznyugalom egy-egy szokatlan hang is. Másrészt a véleménynyilvánítás szükségtelen és aránytalanul szigorú korlátozása a társadalom nyitottsága ellen hat. (Abh.1., ABH 1992, 167., 180.)

4. A Btk. 270. §-a alkotmányossági vizsgálatának eredményeképpen az Alkotmánybíróság ugyanezen álláspont-ra jutott a rémhírterjesztés esetében is. A törvényben meghatározott magatartások bűncselekménnyé nyilvánítása a közlés szabadságának alkotmányellenes korlátozása.

A véleménynyilvánítási szabadság — mint alkotmányos alapjog —, magas értéktartalmából következik, hogy a korlátozás alapjául szolgáló érdeksérelemnek különösen súlyosnak kell lennie. Az Alkotmánybíróságnak tehát azt kellett mérlegelnie, hogy a köznyugalom veszélyeztetése a tudatosan valótlán vagy tudatosan elferdített tényállítással és híresztelésekkel, tekinthető-e akkora súlyú sérelemnek, amelynek a büntetőjog eszközeivel történő megelőzése, illetve megtorlása nyomós közérdek. Ugyanis csak ez indokolhatja a véleménynyilvánítási szabadság büntetőjogi korlátozását.

Ennek megítélésénél az Alkotmánybíróság abból indult ki, hogy a védendő érték egy demokratikus jogállam és egy nyitott, információs társadalom köznyugalma. A társadal-

mi, politikai fejlődés jelen korszakának nagyhatású jelensége a nyilvánosság minden korábbit meghaladó mértéke. E nyilvánosságot a táv-, tömeg- és multikommunikáció folytonosan bővülő technikája, korábban elképzelhetetlen eszközei és módjai, a tájékozódás, a tájékoztatás, a befolyásolás lehetőségei és ténylegesen alkalmazott formái határozzák meg.

Ez első megközelítésben a hamis információkkal szembeni védekezés eszközeinek erősítését indokolhatja. Az információs igények és a tényleges információk rohamos gyarapodása, a tömegközlelési technika eredményei, a tömegközlelési intézményeknek és eszközöknek a politikai, társadalmi, kulturális és gazdasági életben betöltött rendkívüli szerepe, az információs robbanás jelensége ugyanis fokozza a rémhírterjesztésként büntetendő magatartásokkal okozható kár bekövetkezésének veszélyét. Ugyanakkor azonban éppen ez a fejlett információs környezet, az elektronikus világháló kiépülése és használatának mindennapi válnása, az elektronikus véleménynyilvánítás lehetősége, az állam és polgárai közötti információáramlás rendkívüli felgyorsulása nem csupán a hamis tájékoztatás, híresztelés elterjedésének nagyságát és gyorsaságát növeli, hanem a cáfolat, a valóságnak megfelelő tények közlésének és bizonyításának lehetőségeit és eredményességét is. Amennyiben a demokratikus társadalomtól elvárt módon működik, igen hatékony eszköz a köznyugalom megzavarásának megelőzésében, illetve a közvélemény félrevezetésével, hiányos tájékoztatásával, a mesterséges pánikkeltéssel megzavart köznyugalom gyors helyreállításában.

A demokratikus jogállamban a tényleges demokráciának, a demokratikus életformának alapvető eleme a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadsága, így az állam számára alapvető követelmény a korlátozástól való tartózkodás, még akkor is, ha a történelmi és mindennapi tapasztalatok e „kötelezettségekkel és felelősséggel együttjáró szabadságok” (Emberi Jogok Európai Egyezménye 10. cikk 2. pont) visszaélésszerű gyakorlását is bizonyítják. Ugyanakkor szintén a történelmi és mindennapi tapasztalatok bizonyítják a közlelési, kifejezési szabadság indokolatlan, a visszaélés veszélyével szemben túldimenzionált fenyegetésének, elnyomásának és elfojtásának a társadalom életében, az emberek gondolkodásában igen nehezen helyrehozható kártékony hatását.

Mindezen szempontokat mérlegelve az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a valótlán tények állítása vagy híresztelése, illetve a való tényeknek elferdítése, még ha aényt állító tudatában is van cselekménye köznyugalomra káros hatásának, ebbe belenyugszik, netán ezt kívánja, a véleménynyilvánítási szabadságnak a büntetőjogi eszközökkel nem korlátozható tartományán belül van. Az Alkotmánybíróság, mint fentebb kifejtette, a köznyugalomra a demokratikus jogállamiságból levezetendő alkotmányos értéknek tekinti. A társadalom kommunikációs lehetőségeinek jelen szintjén azonban a rémhírterjesztés körébe eső magatartásokkal szemben a köznyugalom védelmét nem ismeri el olyan nyomatékos társadalmi szük-

ségletnek, nyomós közérdeknek, amely a büntetőjognak az alkotmányos alapjogokat szükségképpen korlátozó eszközrendszerét igényelné.

A rémhírterjesztés bűncselekménnyé nyilvánításával a véleménynyilvánítási szabadságnak a köznyugalom védelme érdekében történő korlátozása szükségtelen és aránytalan. A büntetőjognak nem feladata az alkotmányos értékek átfogó védelme, hanem csupán az, hogy ezen értékeket a különösen súlyos sérelmekkel szemben védje. A büntetőjogi eszközrendszer ultima ratio szerepe kétségtelenül azt jelenti, hogy akkor alkalmazandó, ha más jogági eszközök már nem elegendők. Ugyanakkor ennek megítélésénél az Alkotmánybíróság nem a jogrendszer adott állapotát tekinti irányadónak, hanem figyelemmel van fejlesztésének lehetőségeire is. A jogi eszköztár hiányossága önmagában nem érv valamely magatartás bűncselekménnyé nyilvánítása mellett, nem teszi sem szükségessé, sem arányossá az alkotmányos alapjog büntetőjogi korlátozását.

Az Alkotmánybíróság megállapította tehát, hogy a törvényalkotó a rémhírterjesztés büntetendővé nyilvánításával szükségtelenül és aránytalanul, azaz az Alkotmány 8. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltakat megsértve korlátozta a véleménynyilvánítási és sajtószabadságnak az Alkotmány 61. § (1) és (2) bekezdésében biztosított jogát. Erre tekintettel a Btk. 270. §-át megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította: az Alkotmány nem zárja ki, hogy a törvényalkotó bizonyos esetekre igénybe vegye a büntetőjogot a köznyugalom védelmére a rémhírterjesztéssel szemben is. Az Alkotmány 8. § (4) bekezdéséből következően lehetőség van a véleménynyilvánítási szabadság felfüggesztésére vagy korlátozására rendkívüli állapot, szükségállapot vagy veszélyhelyzet idején.

Az Alkotmánybíróság a Btk. 270. § (2) bekezdését nem találta alkotmányellenesnek. Nincs alkotmányos akadálya annak, hogy a törvényhozó büntetni rendelje a nagy nyilvánosság előtti tudatosan hamis tényállítást (híresztelést, való tények elferdítését), ha rendkívüli helyzetben, pl. közveszély színhelyén vagy háború idején követik el és a köznyugalom megzavarására vezethet. Tekintettel azonban arra, hogy magát a bűncselekményt, azaz a rémhírterjesztés törvényi tényállásának elemeit a Btk. 270. § (1) bekezdése határozza meg, a (2) bekezdés csupán a „rémhírterjesztés” elnevezést használja, az Alkotmánybíróság — az alkalmazott kodifikációs technika miatt — nem mellőzhette a Btk. 270. § (2) bekezdésének megsemmisítését.

5. Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően megállapította, hogy a tényállás megfogalmazása nem felel meg az alkotmányos büntetőjog formai követelményeinek sem.

Az alkotmányos büntetőjog formai kritériumai szorosan összefüggnek az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében normatívan meghatározott jogállamiságból levezett jogbiztonság követelményeivel [v.ö.: 11/1992 (III. 5.) AB határozat — ABH 1992, 77., 84., 91—92.]. Az alkotmányos büntetőjog formai követelményeit legelőször a

Abh.1. összegezte a következőképp: „Az alkotmányos büntetőjog követelményei szerint a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartást leíró diszpozíciónak határozottnak, körülhatároltnak, világosan megfogalmazottnak kell lennie. Alkotmányossági követelmény a védett jogtárgyra és az elkövetési magatartásra vonatkozó törvényhozói akarat világos kifejezésre juttatása. Egyértelmű üzenetet kell tartalmaznia, hogy az egyén mikor követ el büntetőjogilag szankcionált jogsértést. Ugyanakkor korlátoznia kell az önkényes jogértelmezés lehetőségét a jogalkalmazók részéről. Vizsgálni kell tehát, hogy a tényállás a büntetendő magatartások körét nem túl szélesen jelöli-e ki és elég határozott-e.” (ABH 1992, 167., 176.)

A rémhírterjesztés diszpozíciójának elemei (tény, tényállítás, való és valótlán tény állítása, való tény elferdítése, állítás és híresztelés megkülönböztetése stb.) mind a jogalkalmazói gyakorlatban, mind pedig a büntetőjog tudományos elméletét és oktatását célzó jogirodalmi munkákban — figyelemmel más, részben azonos, részben hasonló elkövetési magatartást (pl. rágalmazást) büntetni rendelő törvényhelyek tényállási elemeire, valamint a rémhírterjesztés történeti előzményeire — majd egy évszázada kidolgozottak. Ugyancsak következetes és egységes a joggyakorlat a „nagy nyilvánosság” megítélésében.

A jogbiztonság szempontjából aggályos határozatlanság a köznyugalom megzavarására alkalmasság megítélésében jelentkezik. A köznyugalom maga is bizonytalan és értelmezést igénylő társadalmi jelenség. Annak megítélése pedig, hogy valamely tényállítás vagy híresztelés valóban alkalmas-e a köznyugalom megzavarására, kifejezetten lehetőséget teremt az esetleges, adott esetben önkényes jogértelmezésre és jogalkalmazásra. A büntetőjogi felelősség megállapításának feltétele elvileg a köznyugalom zavarának reális lehetősége, amelynek megítélése azonban egyes konkrét esetekben — a tényállítás tartalmának, az elkövető személyének és az elkövetés körülményeinek összevetéséből levont következtésként — a büntetőeljárás hatóságainak, végső soron a büntető bíróságnak a feladata. Kétségtelen, hogy a joggyakorlat szerint a tényállításnak komolynak, a társadalom szempontjából közjelentőségűnek, közérdekűnek, az állami, társadalmi, gazdasági, politikai stb. viszonyok különböző eseményeire, intézkedéseire vonatkozóan kell lenni, olyannak tehát, amely objektíve alkalmas arra, hogy elterjedése folytán a közvéleményben zavar és nyugtalanság keletkezzék.

A Btk. 270. §-át a büntető törvény tényállásaival szemben megkövetelt határozottság, pontosság és egyértelműség szempontjából megítélve megállapítható, hogy a büntetőjogi felelősség eldöntésénél a jogalkalmazónak az alkotmányosság szempontjából megengedhetetlenül nagy számú olyan körülményre kell figyelemmel lennie, amelyeket nem a törvény, hanem a törvény indokolása, az eseti döntések és a jogi kommentárok fogalmaznak

meg. Mindez túlságosan nagy teret ad a jogalkalmazói tévedésnek, minthogy valamely szempont még a legkörülmertekintőbb mérlegelés esetén is számításon kívül maradhat, de akár az önkényes válogatásnak is (mit vesznek és mit nem figyelembe), ami már a jogbizonytalanság szintjét is eléri.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor hangsúlyozza: a jelen döntéséből nem vonható le olyan következtetés, hogy immateriális, veszélyeztető tényállásokat a törvényalkotó nem nyilváníthat bűncselekménnyé. Az Alkotmány rendelkezéseiből nem vezethető le, hogy a büntetőjog — ultima ratio szerepe miatt — csupán a már ténylegesen bekövetkezett káros eredményekre reagálhat és veszélyeztető tényállások esetén a büntetőjog eszköztárszere szükségtelen és aránytalan.

6. A jogerősen lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatának elrendelése az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 43. § (3) bekezdésén, a Magyar Közlönyben közzététel pedig e törvény 41. §-án alapul.

*Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke*

*Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Erdei Árpád s. k.,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Tersztyánszkyné
dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró*

Alkotmánybírósági ügyszám: 1316/B/1996/4.

Dr. Strausz János alkotmánybíró különvéleménye

A határozattal szemben különvéleményt jelentek be az alábbi indokolással:

A Btk. 270. §-ában a törvényhozó olyan magatartások megbüntetését rendeli, amelyek nem tartoznak a véleménynyilvánítás alkotmányos alapjoga körébe, és amelyek nincsenek összefüggésben a sajtószabadsággal. A véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságának tárgya nem azonos a rémhírterjesztés néven pónalizált elkövetési magatartással. Utóbbi ugyanis egyértelműen a valótlán tény állítását, illetve a valós tény elferdítve történő állítását, avagy e kétféle tény híresztelését nyilvánítja büntetendővé, feltéve, ha ezek alkalmasak a köznyugalom megzavarására.

E büntető jogszabálynak nem célja a szabad véleménynyilvánítás, a kritika, az értékítélet, vagy az eszmék szabad hirdetésének elfojtása, és arra nem is alkalmas.

Az alapjokként definiált véleménynyilvánítási és sajtószabadság nem foglalja magába a tudatos valótlanosságok, ferdítések, torzítások, manipulációk közlésének és hirdetésének szabadságát, sőt, az utóbbi alkalmas az előbbi kiüresítésére, kioltására. Történelmi tények igazolják a tudatosan hazug propaganda, a politikai és társadalmi botrányceltés, a sajtó lealacsonyításának és eszközként történő felhasználásának káros hatásait.

Korunkban az írott és az elektronikus média olyan tekintéllyel rendelkezik, hogy a közvélemény hajlamos a közölt információkat kellő ismeretek vagy kellő kritika nélkül valóságként elfogadni. Ezért jelentős érdek fűződik ahhoz, hogy az ilyen nyilvános közlések, közlemények, információk a valóságnak megfeleljenek.

A véleménynyilvánítás és a sajtó szabadsága nem korlátlan, és e szabadságjogok határai csak addig terjednek, amíg mások jogait vagy a jogrendet nem sértik, vagy nem veszélyeztetik. Nem azonos a cenzúrával, ha a sajtó szabadságának határait jogi eszközökkel, megfelelő garanciák mellett megvonják, illetve szabályozzák.

A sajtószabadság lényeges tartalma azt jelenti, hogy az írott sajtónak, a rádióknak és a televízióknak joga van ahhoz, hogy politikai, vallási, ideológiai és egyéb korlátozások nélkül — ideértve az állami irányítást is — szabadon közölhessen és hozhasson nyilvánosságra híreket, tudósításokat, információkat, eszméket és bírálatokat, irodalmi és más művészeti alkotásokat, politikai és egyéb véleményeket.

A tényközléseket illetően lényeges tartalmi kellék a tények valósága, a tájékoztatás hiteltérdemlősége. A valótlan tények állítása, való tények elferdítése, a közvélemény megtévesztése vagy manipulálása ezzel szemben nem tartozik a sajtószabadság körébe, ezen jog lényeges tartalma-ként nem fogható fel, ezért e vonatkozásban helye van jogi korlátozásnak, illetve szankcionálásnak.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése mondja ki azt az alapvető elvet, hogy a Magyar Köztársaság jogállam. A jogállamiság fogalma természetesen magába foglalja azt, hogy az állam köteles és jogosult fenntartani és védeni a jogrendet, a jobbiztonságot, valamint az ezekhez kapcsolódó közrendet és közbiztonságot. Ezáltal ugyanis védi a polgárok alapvető jogait, biztosítván azok érvényesülését. A köznyugalom — lévén a közrend egyik része és alkotóeleme — egyszersmind része a tágabb értelemben vett jobbiztonságnak, jogrendnek is.

Következésképpen az Alkotmány jogállami klauzulájából levezethető, hogy a köznyugalomnak büntetőjogi eszközökkel történő biztosítása nem alkotmányellenes, és nem az a rémhírterjesztést büntetni rendelő Btk. 270. § esetében sem. A köznyugalom az Alkotmány által is védett jogi tárgynak tekintendő, ezért az indítványt el kellett volna utasítani.

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

IRÁNYMUTATÁSOK, IV. rész JOGEGYSÉGI HATÁROZATOK

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága jogegységi határozatai

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága jogegységi határozata

1/2000. PJE szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának jogegységi tanácsa a Polgári Kollégium vezetője által indítványozott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Nyomdai úton előállított névre szóló részvény (a továbbiakban: részvény) csak forgatmány útján ruházható át.

A forgatmány nem érvényességi kelléke a részvényátruházás jogcíméül szolgáló szerződésnek (előszerződésnek).

INDOKOLÁS

I.

A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának vezetője a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (Bsz.) 31. §-a (1) bekezdésének *a*) pontjában írt jogkörében a Bsz. 29. §-a (1) bekezdésének *a*) pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatására és annak eredményeként jogegységi határozat meghozatalára tett indítványt a következő jogkérdésben.

„Érvényes-e a névre szóló részvény tulajdonjogának átruházására irányuló, a Ptk. 338/B. §-a (1) és (2) bekezdésében előírt feltétel és alakosság mellőzésével megkötött szerződés?”

Az indítványozó a jogegységi határozat meghozatalának szükségességét az egységes ítélkezési gyakorlat biztosításához fűződő fokozott érdeklődéssel indokolta, tekintettel arra, hogy a felvetett jogkérdés megítélésében a bírósági gyakorlat — sem a Legfelsőbb Bíróságon, sem pedig az alsóbb bíróságokon — nem egységes.

II.

A Bszi. 30. §-ának (2) bekezdése alapján hét tagból álló jogegységi tanács nem nyilvános ülésén a legfőbb ügyész képviselője felszólalásában kifejtette, hogy névre szóló részvény átruházása kizárólag csak a váltójogi szabályok szerinti forgatmány útján történhet meg. A forgatmány jelenti magát az átruházást, így ennek hiányában érvényesen létrejött részvényátruházási szerződésről nem beszélhetünk.

III.

A perekből nyert tapasztalatok szerint nem egységes a bírói gyakorlat annak megítélésében, hogy nyomdai úton előállított névre szóló részvények tőzsdén kívüli forgalma során fűződik-e joghatás az olyan részvényátruházási szerződéshez, amelyet nem követ forgatmányozás. E kérdésben két egymással ellentétes álláspont jelenik meg a bírói ítéletekben.

Az egyik álláspont különbséget tesz a tulajdonátruházást célzó szerződés (jogcím), valamint a tulajdonváltást kiváltó forgatmányozás (szerzőmód) között, és ebből következően forgatmány hiányában sem tekinti a Ptk. 338/B. §-ának (2) bekezdése alapján érvénytelennek magát a részvényátruházási szerződést. A másik álláspont szerint nem válik külön a jogcímet teremtő és az átruházó ügylet, hanem a kötelmet magát is a forgatmány hozza létre. Következésképpen a forgatmány elmaradása esetén a részvényátruházási szerződés a Ptk. 338/B. §-a (1) és (2) bekezdésében előírt feltétel és alakiság mellőzése miatt — egy bírósági döntés szerint — nem létezőnek, illetve — más indokolás szerint — alaki okból semmisnek tekinthető.

A jogegységi tanács feladata annak eldöntése volt, hogy részvényátruházás esetén mi a jogi kapcsolat a tulajdonátruházást célzó szerződés és a tulajdonváltást kiváltó forgatmány között; egyáltalán van-e helye ilyen megkülönböztetésnek? Előrebocsátja a jogegységi tanács, hogy a jogegységi határozat — az indítvány keretének megfelelően — csak és kizárólag a nyomdai úton előállított, névre szóló részvények nem tőzsdéi forgalomban való átruházására vonatkozik.

IV.

A részvényekre, a részvényátruházásra vonatkozó alapvető hatályos szabályokat a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: Gt.) tartalmazza. A Gt. 180. §-a (3) bekezdésének első mondata szerint: „A nyomdai úton előállított, névre szóló részvény átruházása a részvény hátoldalára, vagy a részvényhez csatolt lapra (toldatra) írt teljes vagy üres forgatmány útján történik.” E szabály alapján egyértelmű, hogy az ilyen részvény átruházásának kizárólagos módja a forgatmány, vagyis az ilyen részvényen értékpapírjogi

hatállyal csak forgatmány útján lehet tulajdont szerezni. A forgatmány a váltójogból ismert fogalom, speciális írásbeli alakban megtett átruházó nyilatkozatot jelent. Bár a hatályos Gt. nem utal kifejezetten a váltójogi szabályokra, a Ptk.-nak a Gt. 9. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 338/B. § (2) bekezdése továbbra is kapcsolatot teremt a részvényátruházás és a váltóátruházás szabályai között, de csak a forgatás jogi tartalmát adó szabályokat illetően.

A Gt. alapján a részvényátruházható értékpapír. Az átruházás a tulajdonjogban szerzőmódot jelent, ami minden esetben jogcímet tételez fel. A tulajdonátruházás tehát kétféle jogügyletből áll: a tulajdonjog átruházására vonatkozó kötelezettségvállalásból, mint jogcímet teremtő kötelező ügyletből (szerződés) és a tulajdonátzállást eredményező átruházó (rendelkező) ügyletből. Ez a kettősség áll a részvényátruházásra is, vagyis részvényátruházásnál is különbséget kell tenni a jogcímes ügylet (legtöbbször szerződés) érvényes létrejötté és a tulajdonátzállást eredményező forgatmány között.

Az átruházás jogcíme tekintetében a részvényre vonatkozóan nincs olyan speciális törvényi rendelkezés, amely kivételt jelentene a dolog átruházás — Ptk. 94. §-ának (2) bekezdése értelmében megfelelően alkalmazandó — szabályai alól. Eltérő rendelkezés csak a tulajdonátzállást eredményező rendelkező ügylet, a szerzőmód tekintetében van. A Ptk. 338/B. §-ának (1) bekezdése ugyanis csak magához a rendelkezéshez, vagyis a forgatáshoz kívánja meg a részvény birtoklását, a Gt. 180. §-ának (3) bekezdése, valamint a Ptk. 338/B. §-ának (2) bekezdése pedig szintén csak a szerzőmód, az átruházás módja tekintetében tartalmaznak speciális rendelkezéseket. Az e rendelkezések által előírt forgatmány ugyanis jogi jellegét tekintve csak az átruházás módja, vagyis a részvényen való tulajdonszerzéshez kapcsolódó jogselekmény, amelynek elmaradása azonban nem érinti az átruházás jogcímeül szolgáló ügyletnek (mint a részvény forgatására való kötelmi jogi kötelezettségvállalásnak) a létrejöttét és érvényességét. A forgatmány nem alakiséga, nem érvényességi kelléke a részvényátruházás jogcímeül szolgáló szerződésnek, amely forgatmány hiányában is érvényes és kikényszeríthető kötelmet keletkeztet. (A forgatmány hiányával esik egy tekintet alá az az eset is, amikor van ugyan forgatmány, de az érvénytelen, mert pl. nem a részvény hátoldalára vagy toldatára, hanem a részvény előlapjára írták.) Az indítványban megfogalmazott jogkérdéssel kapcsolatban tehát a jogegységi tanács álláspontja az, hogy a Ptk. 338/B. § (1) bekezdésében előírt feltétel és a (2) bekezdésben előírt alakiság nem a részvényátruházási szerződésre, hanem csak a részvényen való tulajdonszerzésre vonatkoznak, ezek hiánya tehát a szerződés kötelmi jogi érvényességét nem érinti.

A jogegységi tanácsnak ezt az álláspontját erősíti az is, hogy a Gt. 200. §-a a részvényátruházás sajátos szabályai közt az adásvétel egyes különös nemei közül olyan kötelmi jogi intézményeket (elővásárlási és visszavásárlási jogot,

továbbá vételi jogot, illetve kötelezettséget) szabályoz, amelyek gyakorlati alkalmazhatóságát kizárná az a jogértelmezés, amely forgatmány hiányában a kötelmi jogi megállapodásnak nem tulajdonít joghatást. A Gt. 200. §-ának (1) bekezdésében jelzett esetekben ugyanis egyoldalú jognyilatkozatok keletkeztetik a kötelmet. Ha tehát pl. az elővásárlási jog jogosultja él ezzel a jogával, ez önmagában kiváltja a részvény átruházójának azt a bírói úton is kikényszeríthető kötelezettségét, hogy a részvényt az elővásárlási jogával élt személyre forgassa.

V.

Abból, hogy a részvény átruházásának jogcímében való megállapodás forgatmány hiányában is érvényes, következik, hogy a jogosult perben is követelheti a szerződés teljesítését, vagyis a részvény kiadását akár úgy, hogy a bíróság kötelezi az alperest a forgatmány részvényre való rávezetésére, akár úgy, hogy a Ptk. 295. §-a alapján a bíróság ítélete pótolja a hiányzó forgatmányt.

Ha ugyanis a részvény átruházója nem tesz eleget a részvény forgatására irányuló szerződéses kötelezettségének, ezzel szerződésszegést követ el és a másik szerződő fél a Ptk. 300. §-ának (1) bekezdése alapján követelheti a teljesítést (illetve, ha ez többé nem áll érdekében, elállhat a szerződéstől). Ha pedig a részvény átruházója a forgatmánnyal ellátott részvények kiadását kifejezetten megtagadja, akkor a jogosult a Ptk. 313. §-a alapján választhat a késedelem [300. §-ának (1) bekezdése] és a lehetetlenülés [312. §-ának (2) bekezdése] következményeinek alkalmazása között. Ha a jogosult a teljesítés követelését választja, keresetében kérheti, hogy a bíróság kötelezze az alperest a részvények forgatmánnyal ellátva történő kiadására. Amennyiben azonban eleve számolni lehet azzal, hogy az alperes nem kíván eleget tenni a forgatási kötelezettségének, akkor ennek kikényszerítését nem célszerű a végrehajtási eljárásra bízni. A Ptk. 295. §-a értelmében: „Ha a kötelezettség jognyilatkozat adására irányul, a teljesítést a bíróság ítélete pótolja.” E jogszabály alapján a felperes kérheti, hogy a hiányzó forgatmányt a bíróság ítélete pótolja. Természetesen a részvény kiadására való kötelezésre ilyenkor is szükség van. A forgatmányt mint jognyilatkozatot pótló bírói ítélet biztosítja ugyan a forgatmányláncolat megszakíthatatlanságát, az ítélet azonban nem képezheti „örök időkre” a részvény „mellékletét”, nem beszélve arról, hogy magának az értékpapírnak kell legitimálnia a birtokosát. A bírói ítélet által pótolta forgatmányt tehát rá kell vezetni a részvényre. A hatályos jog már ismer ilyen megoldást. A Gt. 180. §-ának (4) bekezdése szerint a nyomdai úton előállított, névre szóló részvény tulajdonjogának öröklés jogcímén történt átszállása esetén az örökös kérésére a részvénytársaság igazgatóságának elnöke jogosult és köteles az ítélet alapján, annak számának és keltének feltüntetésével a tulajdonosváltásnak a részvény hátoldalán vagy a toldaton történő átvezetésére. A Gt. 180. §-ának

(4) bekezdése szerinti megoldás analóg alkalmazásával kell eljárni abban az esetben is, amikor jogerős bírói ítélet a Ptk. 295. §-a alapján pótolja a hiányzó forgatmányt.

Természetesen nincs helye a részvények kiadására kötelezésnek akkor, ha a per során nyilvánvalóvá válik, hogy az alperes már nincs a szerződés teljesítésére alkalmas részvények birtokában pl. azért, mert a felperessel kötött részvényátruházási szerződés ellenére azokat másra forgatta. A részvény jóhiszemű megszerzőjének a részvényen fennálló tulajdonjogát a korábbi kötelmi jogosult már nem teheti vitássá. Ilyen esetben a lehetetlenülés szabályai [Ptk. 312. §-ának (2) bekezdése] szerint csak kártérítés követelhető.

VI.

Az indítvány alapjául szolgáló perek egy részében részvények átruházására kötött előszerződésekkel kapcsolatban merült fel az indítványban megfogalmazott jogkérdés, vagyis hogy a forgatmány hiánya nem teszi-e érvénytelenné az ilyen előszerződést. A kérdés megválaszolásához abból kell kiindulni, hogy az előszerződés jogi tartalma csak a szerződéskötési kötelezettség elvállalása és nem a tulajdonátruházás, így a részvény átruházására irányuló előszerződés érvénytelenségét a forgatmány mint átruházó nyilatkozat hiánya fogalmilag nem alapozhatja meg. Nem lehet a forgatmány hiányát az előszerződés alaki okból való érvénytelensége okának tekinteni a Ptk. 208. §-ának (6) bekezdése azon rendelkezése alapján sem, amely szerint az előszerződésre az annak alapján megkötendő szerződésre vonatkozó szabályok az irányadóak. A forgatmány ugyanis — az előzőeknek megfelelően — magának a részvényátruházási szerződésnek (tehát az előszerződés alapján megkötendő „végleges” szerződésnek) sem alaki érvényességi kelléke, így ebből következően az a Ptk. 208. §-ának (6) bekezdése alapján az előszerződés alakiságává sem tehető. (Ezzel ellentétes álláspont egyébként arra vezetne, hogy részvényátruházás esetén az előszerződés jogintézménye alkalmazhatatlan.)

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács — a Bszi. 27. §-ában, 29. §-a (1) bekezdésének a) pontjában és 32. §-ának (4) bekezdésében foglaltak alapján — a rendelkező rész alapján határozott.

Budapest, 2000. április 27.

Dr. Solt Pál s. k.,
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Wellmann György s. k.,
előadó bíró

Dr. Haitzsch Gyula s. k.,
bíró

Salamonné

Dr. Horeczky Károly s. k.,
bíró

Dr. Solymosi Ibolya s. k.,
bíró

Dr. Vezekényi Ursula s. k.,
bíró

Dr. Völgyesi Lászlóné s. k.,
bíró

V. rész	KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMÉNYEK
----------------	--------------------------------------

A Magyar Szocialista Párt

2000. évi székesfehérvári és fehérgyarmati időközi országgyűlési képviselő-választás elszámolásáról

Forintban

1. A jelölő szervezet neve: Magyar Szocialista Párt	
2. A jelölő szervezet által állított jelöltek száma: 2	
3. Az országgyűlési képviselő-választásra fordított összeg:	
3.1. Forrásai összesen	1 503 051
3.1.1. Egyéb források összesen	
ebből: — saját forrás	1 503 051
3.2. Jogcímek szerinti felhasználás összesen:	1 503 051
3.2.1. Egyéb források terhére	
ebből: — anyagjellegű ráfordítás	949 755
— nem anyagjellegű ráfordítás	553 296

*Puch László s. k.,
pénztárnok*

Az Országos Rendőr-főkapitányság Közbiztonsági Főigazgatóságának közleménye

A rendőrség — az eddig közzétetteken kívül — a következő gépjármű törzskönyveket körözi:

246096A
379245A
136026A
035764A
264653A
121623A
018001A
462856A
453682A
089529A
293748A

ORFK Igazgatásrendészeti Főosztály

KÖZLEMÉNY

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó megjelenteti

AZ ÉRTELMEZETT ALKOTMÁNY

című kötetet.

Dr. Holló András és dr. Balogh Zsolt szerkesztők az Alkotmány szerkezetét követve annak rendelkezéseihez csoportosították az Alkotmánybíróság legfontosabb megállapításait, az alkotmánybírói gyakorlat összefoglalásaként jegyzetekkel segítve az olvasó tájékozódását. A kötet az öt évvel ezelőtt ugyanilyen címmel megjelenő munka folytatása. A szerkesztők átdolgozták – tárgyköreit tekintve kibővítették – a korábban megjelent könyv anyagát, és erre (a precedens határozatokra) épülve mutatják be az immár tízéves ítélkezési gyakorlat keresztmetszetét.

Az Alkotmánybíróság közjogi helyzetéből adódóan döntései kihatnak valamennyi hatalmi ág tevékenységére, az ítéletek alapjaiban határozták meg a törvénykezés kereteit éppúgy, mint – a jogszabályok alkalmazásánál irányadó alkotmányos követelmény megállapításával – a bíróságok és más jogalkalmazó szervek munkáját. A kötet alapvető segítséget nyújt a gyakorlati és elméleti szakembereknek egyaránt, de hasznosan forgathatják a most megjelenő könyvet a gazdasági élet szereplői (pl. a piacgazdaság, a vállalkozáshoz való jog, illetve a tulajdoni kérdések kapcsán) éppúgy, mint a tudományos munkát folytató egyetemi oktatók, hallgatók vagy az önkormányzati működésben részt vevők. Természetesen segítséget nyújt a gyakorlat ismerete azoknak is, akik alkotmánybírói eljárást kívánnak indítványozni.

A B/5 formátumú kiadvány 760 oldal terjedelmű.

Ára: 4592 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 266-5099 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük

AZ ÉRTELMEZETT ALKOTMÁNY

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

Tulzás nélkül állítható: a megfelelő jogi tájékozottság ma már alapvető szükséglet – nem csupán a jogászok, ügyvédek és más, jogi kérdésekkel hivatásszerűen foglalkozó szakemberek számára, de szinte mindenkinek, aki biztonsággal akar mozogni egyre bonyolultabb világunkban. Ezért nem véletlen, hogy napjainkban hihetetlenül megszorodtak a jogi kérdésekkel foglalkozó tanácsadó műsorok, szakkönyvek, folyóiratok és több-kevesebb rendszerességgel megjelenő egyéb kiadványok. A

Házi Jogtanácsadó

hagyományos színfolt ezen a palettán. Havilapként immár huszonnyolcadik éve nyújtja az olvasónak azt, amire a jog világából a legnagyobb szüksége lehet.

- Hónapról hónapra áttekinti az aktuális jogszabályváltozásokat.
- Minden számban részletesen foglalkozik egy-egy időszerű, széles rétegeket közelről is érintő témával (pl. adó, társadalombiztosítás, családtámogatási rendszer, fogyasztói jogok, társasági törvény stb.).
- További rovataiban tanácsokkal, információkkal, jogszabály-magyarázatokkal szolgál (*Társasházunk* – tanácsok a társasház mindennapi ügyeinek intézéséhez; *Vállalkozás* – hasznos információk a gazdasági élet szereplőinek; *Olvasóink kérdezték* – válaszok közérdeklődésre számot tartó kérdésekre).

Mi az, amiben

a Házi Jogtanácsadó több, mint a hasonló témájú kiadványok?

- Ez az egyetlen olyan jogi folyóirat, amely teljes terjedelmében – 80 oldalon – jogszabály-ismertetést, -magyarázatot tartalmaz.
- Információit egyszerű, közérthető, a laikusok által is könnyen hasznosítható módon fogalmazza meg, így nemcsak a szakértőknek szól, hanem intézmények, kisvállalkozások, magánemberek segédeszköze is.
- Szerzői olyan ismert és elismert szakemberek, akik az elméleti tudnivalókon kívül a gyakorlati alkalmazás kérdéseiben is megbízható tanácsadók; a szerkesztés, a rovatok és a témaválasztás tekintetében pedig mindig az olvasók igényeit tartja szem előtt.
- Ugyancsak az olvasók kívánságának eredménye a kitalakú zsebformátum, amely lehetővé teszi, hogy bármikor, bárhol kéznél legyen és kényelmesen fellapozhassák.
- Hirdetések közlésére is lehetőséget nyújt, további információkkal segítve az olvasókat.
- Végül, de nem utolsósorban: ára a legkisebb vállalkozás számára is elfogadható!

Hogyha eddig is előfizetője volt lapunknak, Önt nem kell meggyőzni, biztosan egyetért velünk.

Javasoljuk, hogy azok is győződjenek meg róla, akik eddig nem ismerték e lapot: amilyen kicsi, olyan nagy segítség a mindennapokban a **Házi Jogtanácsadó!**

Előfizetem a **Házi Jogtanácsadót** példányban. Előfizetési díj egy évre: 2352 Ft áfával.

A befizetéshez számlát , csekket kérek.

Előfizető neve, címe: _____

Ügyintéző neve, telefonszáma: _____

Dátum: _____

Cégszerű aláírás: _____

Előfizetésben megrendelhető: a **Magyar Hivatalos Közlönykiadó 1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.** címén (postacím: **1394 Budapest 62, Pf. 357**) vagy a **318-6668** faxszámán, vagy a **www.mhk.hu/hj** internetcímen található megrendelőlapon. Az előfizetésről további információ kérhető a következő telefonszámon: **266-9290/234, 235** mellék.

TiszteltElőfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapok raszólóelőfizetésiüket folyamatosan tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2000. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapraszeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel).

Azesetleges módosítás szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezésékövetően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levél cím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. Fax: 318-6668.)

A 2000. évi lapárak

Magyar Közlöny	42 336 Ft/év	Önkormányzatok Közlönye	2 688 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	8 064 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	13 776 Ft/év
Bellügyi Közlöny	11 088 Ft/év	Pénzügyi Szemle	10 080 Ft/év
Cégek Közlöny	44 688 Ft/év	Ifjúsági és Sport Értesítő	2 016 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	10 752 Ft/év	Statisztikai Közlöny	5 712 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	7 728 Ft/év	Turisztikai Értesítő	5 040 Ft/év
Határozatok Tára	9 744 Ft/év	Úgyészségi Közlöny	3 024 Ft/év
Hivatalos Értesítő	6 384 Ft/év	Vízügyi Értesítő	5 376 Ft/év
Igazságügyi Közlöny	7 056 Ft/év	Bányászati Közlöny	2 016 Ft/év
Ipari és Kereskedelmi Közlöny	10 416 Ft/év	Magyar Közigazgatás	4 032 Ft/év
Környezetvédelmi Értesítő	6 048 Ft/év	Élet és Tudomány	4 704 Ft/év
Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Értesítő	10 416 Ft/év	Ludové Noviny	1 008 Ft/év
Kulturális Közlöny	8 400 Ft/év	Neue Zeitung	2 016 Ft/év
Külgazdasági Értesítő	8 736 Ft/év	Természet Világa	2 688 Ft/év
Szociális és Munkaügyi Közlöny	7 728 Ft/év	Valóság	3 024 Ft/év
Oktatási Közlöny	10 416 Ft/év		
Nemzeti Kulturális Alapprogram Hírlevele	2 016 Ft/év		

Az árak a 12%-os áfát is tartalmazzák.

A **Házi Jogtanácsadó** című lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címen: Budapest VIII., Somogyi B. u. 6., 1394 Bp. 62. Pf. 357. Telefon: 266-9290/234, 235 mellék, fax: 318-6668. Éves előfizetési díja 2016 Ft áfával. A kiadó az előfizetési díj év közbeni emelésének jogát fenntartja.

CD-JOGÁSZ hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteménye 2000. évi éves előfizetési díjai:

Önálló változat	36 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	72 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	48 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	84 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	60 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	96 000 Ft

Egyszeri belépési díj: 12 000 Ft. (Áraink az áfát nem tartalmazzák.)

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 1998—2000. évfolyamai jelennek meg CD-én az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.

Hatályos jogszabályok online elérése: a 3 naponta frissített adatbázis az interneten keresztül érhető el a **www.mhk.huc** címen. További információ kérhető a 06 (80) 200-723-as zöldszámon.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Bártfai Béla, társelnöke: Nyéki József.

A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Korda Judit vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: Tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 246 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában.

Éves előfizetési díj: 42 336 Ft. Egy példány ára: 110 Ft 16 oldal terjedelemtig, utána + 8 oldalanként + 55 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbeni emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

00.0999 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.